

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 212

PSİKOLOJİ AÇISINDAN
HZ. PEYGAMBER'İN ŞAHSİYETİ

Dr. Sehilan BİLER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj & Kapak
FCR

Baskı & Cilt
AYDAN BASIM ve YAYIM LTD. ŞTİ.
Örnek Sanayi Sitesi Alinteri Bulvarı
364. Sokak No: 4 Ostim/ANKARA
Tel: 0312.354 46 27-281)

1. Baskı: Eylül 2015
2. Baskı Şubat 2018

ISBN: 978-605-9652-66-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

PSİKOLOJİ AÇISINDAN HZ. PEYGAMBER'İN ŞAHSİYETİ

Dr. Sehilan BİLER

Ankara 2018

*Bana her dâim yardımcı olan kızkardeşime ve
beni sabırla bekleyen kızıma...*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
KISALTMALAR	13
GİRİŞ	15

I. BÖLÜM

KUR'AN'DA PSİKOLOJİK KAVRAMLAR VE OLAĞANÜSTÜ ŞARTLARIN ÖRNEK ŞAHSIYETLERİ: PEYGAMBERLER

A. Kur'an ve İnsan Psikolojisi	21
B. Batı'da Beşerî Bilimlere Bir Eleştiri: Foucault Örneği	22
C. Bilimsel Kuramlar ve Kur'an	24
D. İslâmî Bilimler ile Beşerî Bilimlerin Kesiştiği Nokta: İmam Gazzâlî'den Bir "İlimler Tasnifi"	25
E. Gazzâlî'ye Göre Nefsin Kategorileri ve Arınması	27
F. Kur'an'da Kullanılan Psikolojik Tabirler	30
a. Maraz	30
b. Kalp	30
c. Fuâd	30
d. Kalp ve Fuâdın Diğer Duyulardan Daha Fazla İşlevsel Olması	31
e. Rayb ve Türevî İrtiyâb	32
G. Kur'an'a Göre Hasta İnsan	33
H. Kur'an'a Göre Sağlıklı=Normal İnsan	34
I. Kur'an'da Zikredilen Sağlıklı İnsan Örnekleri; Olağanüstü Şartların İnsanları: Peygamberler	35
J. İnkarcıların Zihniyetine Göre Peygamber Portresi	37
a. "Melek Peygamber" ya da "Peygamberle Birlikte Melek Gelmesi" Anlayışı	37
b. Hz. Peygamberin "Beşer" Olmasına İtirazları	38
c. Mucize Talepleri	40
K. Kur'an'a Göre Peygamber Portresi	41
a. Cahiliyenin "Melek Peygamber" ya da "Peygamber ile Birlikte Melek Gelmesi" Anlayışına Cevap	41
b. Peygamberlerin Beşer Olması	42
1. Geçimlerini Sağlamak İçin Çalışmaları	43
2. Peygamberlerin Görevlerinin Sınırlı Olması	44
3. Peygamberlerin Hata Yapabilmeleri	45
4. Peygamberlerin Fâni Olması	47

c. Mucize ve Peygamberler	47
1. Allah Dilemedikçe Hiçbir Peygamber Mucize Gösteremez	47
2. Diğer Peygamberlerin Mucizelerinden Örnekler	48
3. Hz. Peygamber ve Mucize	50
a. Hz. Peygamberin inkarcıların Mucize İsteklerinden Dolayı Bunalması ve Kur'an'ın Onu Uyarısı	50
b. Öncekilerin İnkârından Dolayı Artık "Hissi" Mucize Gönderilmemesi	51
c. Kur'an'ın Mucize Olması ve Kâinat=Mucizeler Kitabını Okumaya Teşvik	52

II. BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN HAYATI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

A. Vahiyden Önce Hz. Peygamber'in Hayatı	57
a. Hz. Peygamber'in Doğumu	57
b. Sütanneye Verilmesi	57
c. Yetim Olmasının Muhtemel Etkisi	58
d. Annesinin Ölümüne Kadar Çocukluğu	59
e. Abdulttalib'in Ölümüne Kadar Çocukluğu	60
f. 8-12 Yaşları Arası	60
g. 25 Yaşına Kadar	61
h. Arayış ve Hazırlık	64
B. Vahiyden Sonra Devam Eden Kişilik Özellikleri	68
C. Vahyin Katkısı Bulunan Özellikler	77
a. Kur'an'ın Övdüğü Davranışları	87
b. Kur'an'ın Eleştirdiği Davranışları	89
1. Vahyin Bir Kısmını Okuma Konusundaki Tereddüdü	89
2. Müşriklerin Mucize Taleplerinden Sıkılmasına Eleştiri	90
3. Abdullah b. Ummi Mektûm Hâdisesi	90
4. Bedir Esirlerinden Fidyeye Alınması	91
5. Munafıkân Süresinin Sebeb-i Nüzûlü	91
6. İfk Hâdisesi	92
7. Müşrikler İçin İstiğfar Edilmemesi	93
8. Münafıkların Cenaze Namazını Kılmaması Gerekliği	93
9. Bal Şerbeti (Tahrîm) Hâdisesi	94
10. Tebük'ta Savaştan İzin İsteyenlere İzin Vermesi	10
11. Hz. Peygamber'in Zeyd'in Boşadığı Zeynep ile Evliliği	11
c. Hz. Peygamber'in Kendini Eleştirdiği Davranışları	97
d. Sahâbenin Rasûlullah'ı Eleştirdiği Davranışları	101
1. Hz. Peygamber'in Aile Hayatı	102
2. Uhud Savaşına Hazırlık	103
3. Huneyn Günü Ganimet Taksimi	103

4. Mekke Fethedildiğinde Mekkelilere Gösterilen Teveccüh Üzerine Ensârın Sözlere	104
5. Usâme'nin Mûte'ye Komutan Olarak Atanması	105
6. Hz. Peygamber "Gizle" Deddiği Hâlde, Ebû Zer'in Müslüman Oldu- ğunu Açıklaması.....	105
7. Bedir'de Kervan İçin Yola Çıkıp Savaşa İtiraz Etmeleri.....	105
8. Bedir'de "Hâşimoğullarını Öldürmeyin" Emrine Ebû Huzeýfe'nin Karşı Çıkması	106
9. Uhud'da Okçu Birliğinin Yerinden Ayrılması	106
10. Uhud'da Savaş Sonunda Dağa Çıkılınca Hz. Ömer'in Kendine Hâ- kim Olamayıp Hz. Peygamberi Dinlememesi	107
11. Abdullah b. Ubey b. Selûl'ün Cenaze Namazı Meselesi.....	107
12. "Lâ İlâhe İllallah Diyen Cennet'e Girer" Hadîsinin Rivayet Edilme- sine Hz. Ömer'in İtirazı.....	108
13. Hasta Hanımın Vefatı Meselesi.....	108
14. Hz. Ali ve Fatıma'nın Sabah Namazına Kalkamaması	109
15. Hudeybiye'de Hz. Peygamber'e İtaatta Gecikmeleri	109
16. Hudeybiye'de "İthramdan Çıkın" Emrine İtaatta Gecikmeleri	109
17. Hz. Ömer'in Hudeybiye'de Hz. Peygamber'e İtirazı	110
18. Mekke Fethi Hazırlığının Gizli Tutulması.....	110
19. Hz. Peygamber, Ashabın Birbirini Şikâyet Etmesini Yasaklamasına Rağmen, İbnu Mes'ûd'un Şikâyeti.....	111
20. Orucu Bozma Emrine Karşı Çıkılması	112
21. Veda Haccından Önce, Hz. Ali'nin Yemen'den Gönderdiği Külçeyi Rasûlullah'ın Taksimine Karşı Çıkılması.....	112
22. Kurbanlıklara Binme Emri	113
23. Hacca Niyetle Mekke'ye Gidilmesine Rağmen, Umreden Sonra İh- ramdan Çıkılması Emri ve İnsanların Tereddüdü.....	113
24. Ebû Bekr'in İmam Olması	113
25. Hz. Peygamber'in Ölüm Hastalığı Esnasında Ebû Bekr'i İmam Ta- yin Etmesine Aişe'nin Karşı Çıkması.....	113
D. Kur'an'da Hz. Peygamber'in Model Olarak Gösterilmesi: Psikolojide Referans Grubu ve Referans Kişisi Bakımından Bunun Anlamı	114

III. BÖLÜM

HAKİKATİN EFSANELEŞMESİ VE BUNUN ELEŞTİRİSİ

A. Niçin Efsanevî Kişilik	119
B. Efsanevî Peygamber Portresi	125
a. Peygamber Olmadan Önceki Mucizeleri.....	127
b. Peygamber Olduktan Sonraki Mucizeleri.....	130
1. Hz. Süleyman'a Nazire: Kelam-ı Hayevânât ve Cemâdât	130

2. Hz. İbrahim'e Nazire: Ateşin İbrahim'i Yakmadığı Gibi, Hz. Peygamber'in Yüzünü Sildiği Havluyu da Yakmaması.....	134
3. Hz. Musa'ya Nazire: Sular Fışkırması (Tefcîru mâ)	134
4. İsrailoğullarının Bulutla Gölgelemesine Nazire	136
5. Hz. Meryem'e Nazire: Allahu Teâlâ'nın O'nu Yedirip İçirmesi	137
6. Kitâb-ı Mukaddes'te Zikredilen Yuşâ b. Nûn'a Nazire: Reddû's-Şems (Güneşin Battıktan Sonra Tekrar Doğması).....	138
7. Hz. İsa'ya Nazire:	140
a. Dünyaya Gelir Gelmez Konuşması	140
b. Ölülere Diriltmesi	140
c. Hastalıkları İyileştirme	143
8. Sadece Hz. Peygamber'e Ait Olan Özellikler	145
c. Efsanevi Peygamber Portresinin Muteber Kitaplarda Yeralması ve Bunun Eleştirisi	149
SONUÇ	163
KAYNAKLAR	167

ÖN SÖZ

İslâm'ın temel öğretilerinden bir tanesi, insanoğlunun yaratılış sorumluluğunu kabullenerek kendini iyi, güzel ve doğruya yani fitrata doğru geliştirmesi ve sağlıklı bir insan/bir mü'min olarak diğer insanlara örnek teşkil edecek şekilde yeryüzünü imar etmesidir. Bu hususta inananların takip edecekleri metod, model şahsiyetler yani peygamberler tarafından bizzat yaşanarak ortaya konulmuştur.

İslâmiyet aktivite dinidir; şekilciliği reddeder. Hz. Peygamber'in gönderildiği devirdeki putperestler imanın özünü algılamadıkları için Peygamber'den, önceki milletler gibi birtakım hissî mucize taleplerinde bulundular. Kur'an ise mucizelerin Allah katında olduğunu beyan ederek, insanoğlunun aklı ile çevresinde her an olup biten mucizevî hayatı gözlemleyip ibret almasını tavsiye etmektedir. Son Peygamber'e hissî bir mucize verilmeyişinin sebebi; önceki toplumların istedikleri mucizeler kendilerine gelince alaycı ve müstehzi bir tavırla, bunun süregelen bir büyü olduğunu iddia etmeleridir. Hz. Peygamber'e verilen kitabın, Kur'an-ı Kerîm'in kendilerine gönderilmesinin کافی olduğu belirtilmiştir. Ancak Hz. Peygamber'in vefatından iki asır geçmeden öyle rivayetler ortaya çıkmıştır ki, Peygamber'i doğumundan itibaren vefatına kadar sürekli beşerüstü özellikler gösteren bir kimse olarak tasvir etmişlerdir.

Tabiidir ki bu türden rivayetlerin Kur'an'ın ruhuna, Rasûl ve ashâbın zihniyetine uygunluğu tartışılır. Bu çalışmamızda önce sağlıklı bir peygamber tipolojisi oluşturmaya gayret ettik. Daha sonra efsanevî peygamber anlayışı ile bunu karşılaştırmayı hedefledik.

Tezimizi çalışırken, yardımlarını esirgemeyen danışmanımız Prof. Dr. Mehmet S. Hatipoğlu'na burada teşekkür ediyoruz. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Dr. Sehilan BİLER
Ankara 1998